

PROGRAM DZIAŁANIA
TEATRU IM. WOJCIECHA BOGUSŁAWSKIEGO W KALISZU
na 5 sezonów artystycznych
od 2020/21 do 2024/25

Funkcjonowanie Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu (TWB) będzie oparte na polskim modelu publicznego (finansowanego ze środków publicznych) teatru repertuarowego: instytucji artystycznej, której najważniejszym efektem działalności jest profesjonalne przygotowywanie spektakli teatralnych (głównie dramatycznych) i ich regularna prezentacja przez stały zespół aktorski.

Zgodnie z wymogami współczesności i dynamiką zmian otoczenia, w jakim Teatr funkcjonuje, nasza działalność będzie dążyć do przygotowania możliwie wysokiej jakości oferty artystycznej, budowanej przy pomocy rozwijającej się pod względem kultury organizacyjnej instytucji.

Najważniejsze cele działalności Teatru im. Bogusławskiego definiują zadania upowszechniania sztuki teatralnej poprzez realizację przedstawień opierających się na wartościowej literaturze i tematach scenicznych ważnych estetycznie, społecznie i edukacyjnie, z obszaru zarówno klasyki, jak i współczesności – jak również nawiązanie do tradycji tworzenia intelektualnej i kulturalnej wspólnoty widzów, wytwarzania w odbiorcach potrzeby obcowania ze sztuką wysoką i tym samym przez oddziaływanie estetyczne powiększanie potencjału społecznego regionu. Część pracy Teatru musi skupiać się na pogłębianiu oferty dla stałych widzów i sympatyków, a część na pozyskiwaniu i wychowywaniu kolejnych odbiorców, uczeniu ich obcowania z dobrami kultury, kultywowaniu tradycji i dziedzictwa.

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego od wielu lat ma w Kaliszu (jak i poza nim) szczególną renomę. Ze względu na niepowtarzalną urodę architektoniczną (i niezwykle usytuowanie nad rzeką), ze względu na wieloletnią tradycję jedynej tego typu artystycznej instytucji kultury w promieniu 100 km oraz przede wszystkim ze względu na różnorodność wysokiej jakości propozycji kulturalnej cieszy się dużym zaufaniem społecznym i estymą – w stopniu rzadko spotykanym w innych miejscach w Polsce. Czynnikiem wzmacniającym taką sytuację jest znaczne oddalenie TWB od innych instytucji o bliźniaczym charakterze działalności. Dlatego istotnym zadaniem programowym jest utrzymanie statusu Teatru, jako miejsca kojarzonego z kulturą wysoką, ale też przystępnego dla widzów, dającego możliwość rozwoju osobowości, przeżycia istotnych doznań emocjonalnych, wychowującego przez sztukę i oferującego mądrą, jakościową rozrywkę na najwyższym poziomie.

Poprzez umiejętny dobór repertuaru i modelowanie oferty artystycznej będziemy starać się rozpoznawać i uwzględniać potrzeby lokalnej publiczności, będziemy próbować opisywać otaczającą nas rzeczywistość i współczesną kondycję człowieka, razem z widzami dążyć do ich objaśnienia – oraz stawiać zasadnicze pytania nurtujące odbiorców, prowadzić do refleksji o otaczającym świecie.

W nawiązaniu do działalności programowej prowadzonej od września 2017 roku, która – jak się wydaje – spotkała się z dobrym przyjęciem i akceptacją, chciałbym w dalszym ciągu realizować ogólnie zdefiniowane wyżej wyzwania poprzez przygotowanie spektakli różnorodnych gatunkowo, spektakli o charakterze zarówno poważnym, jak i komediowym, spektakli kierowanych do odbiorców w różnym wieku, o różnym poziomie wykształcenia, o różnych nawykach kulturowych i możliwościach percepcji.

Innymi słowy, w podstawowej działalności zamierzam kontynuować i udoskonalać praktykowany w ostatnich trzech sezonach model teatru repertuarowego nieodległy od nurtu określanego jako tzw. teatr środka, poszukujący równocześnie równowagi pomiędzy ofertą otwartą na szerokie grono odbiorców, a przedsięwzięciami wysublimowanymi. Misję kaliskiej sceny w dalszym ciągu chcę zakorzenić w wielkiej polskiej tradycji teatralnej wynikającej z powinności wobec aktualnych kulturalnych potrzeb mieszkańców: służąc zaspokajaniu ich artystycznych aspiracji oraz potrzebie dialogu z rzeczywistością, pełniąc również funkcje rozrywkowe, bazujące na oczyszczającej roli śmiechu w przestrzeni społecznej. Jak się wydaje, ubocznym efektem tak programowanych zadań instytucji, jest budowanie jej prestiżu w krajobrazie kulturalnym tak regionu, jak i Polski.

Podstawowa działalność artystyczna – struktura repertuaru

Istniejąca solidna baza różnorodnego repertuaru sprawia, że dla utrzymania prężnego charakteru oferty w najbliższych sezonach Teatr potrzebuje średnio cztery-pięć premier w każdym sezonie, ewentualnie uzupełnianych dodatkowymi przedsięwzięciami. W okresie pięciu sezonów artystycznych może wyniknąć potrzeba przegrupowania repertuaru, większego odświeżenia oferty przy zachowaniu ogólnego kierunku artystycznego, ale zasadniczo przewiduję rokroczną realizację minimum czterech nowych spektakli, co w praktyce, docelowo powinno oznaczać utrzymanie tempa produkcji wahającego się od czterech do sześciu nowych tytułów na afiszu w każdym sezonie artystycznym, przygotowanych na trzech scenach (przede wszystkim jednak na Dużej Scenie oraz Scenie Kameralnej). Dla polepszenia dynamiki oferty, jak również z przyczyn praktycznych związanych m.in. z ekonomią eksploatacji przedstawień, zamierzam ewolucyjnie prowadzić do sytuacji, w której Teatr będzie miał w repertuarze od 10 do 15 aktywnych spektakli (czyli prezentowanych w co najmniej czterech tzw. setach w sezonie).

Teatr kaliski musi być instytucją o szerokim wachlarzu przedsięwzięć artystycznych. Zgodnie z rozpoznaniem potrzeb odbiorców, monitorując ewentualne zmiany tych preferencji, planuję inscenizacje zarówno klasyki polskiej lub światowej (w tym klasyki XX. wieku), jak i literatury współczesnej – z zachowaniem zasady poszanowania dla myśli autora i tradycji, rzetelnej analizy oryginalnych wartości znaczeniowych, oraz zasady łączenia wartości uniwersalnych i aktualnego komentarza do rzeczywistości. Realizacje sceniczne kanonu klasycznego powinny odwoływać się do tych źródeł i wartości, które sprawiły, że do tegoż kanonu właśnie trafiły – ale żeby na nowo były odkrywczymi, żeby nie tkwiły w schematach myślowych, żeby wyłamywały się z uprzedzeń i żeby umiały wpływać na formowanie się światopoglądu dzisiejszej publiczności. Przewiduję również miejsce dla dwóch, może trzech (w pięcioletniej perspektywie) realizacji dzieł bardziej nieprzewidywalnych, dyskusyjnych, o większej skali ryzyka artystycznego, eksperymentalnych – o ile taka kategoria w istocie od dawna nie jest fundamentem każdej solidnej pracy artystycznej, nawet w wypadku dzieł o zdecydowanie ludycznych funkcjach.

Na podstawie dotychczasowego doświadczenia zakładam, że ogólne plany na każdy sezon muszą uwzględniać jedną premierę dla dzieci (co najmniej raz na trzy sezony realizacja na Dużej Scenie) oraz jedną premierę o charakterze zdecydowanie rozrywkowym. Zamierzam zachować także plany przygotowania raz na dwa-trzy sezony przedstawienia dedykowanego dla młodzieży (tzw. grupa 13+), tzn. dającego nastolatkom istotny powód do dyskursu.

Ze względu na szerokie umiejętności zatrudnionych w TWB artystów przewiduję realizację spektakli interdyscyplinarnych lub nawet zupełnie wykraczających poza gatunek typowego teatru dramatycznego: mam tu na myśli realizację spektakli aktorsko-muzycznych oraz przedstawień wykorzystujących techniki czysto lalkarskie.

Jako szczególne wzbogacenie linii programowej w kolejnych sezonach planuję podjęcie współpracy z innymi teatrami w ramach koprodukcji. Nie uważam idei koprodukcji teatralnej za przedsięwzięcie mające istotny wpływ na optymalizację kosztów produkcji, lecz bardziej za ekstra

urozmaicenie repertuaru oraz dodatkowy bodziec dla rozwoju zawodowego etatowych aktorów. Wstępnie wzajemne zainteresowanie taką formą współdziałania z TWB przejawia Wrocławski Teatr Współczesny oraz Teatr Śląski w Katowicach.

Sumując, Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w swojej podstawowej aktywności będzie oferować widzom różnorodność stylistyczną i gatunkową spektakli, zaś aktorom wyzwania artystyczne i warsztatowe – niezależnie od gatunku bezwzględnie utrzymując istotny poziom literacki, plastyczny, muzyczny. Za nieodzowny element uważam opieranie się w twórczości na zasadach arystotelesowskich, z naciskiem na klarowną linię narracyjną i komunikatywność – niezależnie od skali artyzmu projektów oraz niezależnie od adresatów spektakli.

Rezerwuarem możliwości tkwiących w kaliskich aktorach zamierzam inspirować inscenizatorów różnych pokoleń, których cechą wspólną, dziś niestety nieoczywistą, będzie m.in. wyczerpanie na publiczność, jakość estetyczną i poszukiwanie rozwoju warsztatowego – oraz chęć odkrywania potencjału współpracowników. Planuję zaproszenie do współpracy artystów z następującej grupy: Judyta Berłowska, Katarzyna Hora, Katarzyna Kalwat, Ewa Piotrowska, Bożena Suchocka, Małgorzata Warsicka, Anna Wieczur-Bluszcz, Adam Biernacki, Łukasz Czuj, Tomasz Dutkiewicz, Marek Fiedor (w ramach ewentualnej koprodukcji z Wrocławskim Teatrem Współczesnym), Szymon Kaczmarek, Arkadiusz Klucznik, Radosław Maciąg, Norbert Rakowski, Piotr Ratajczak, Krzysztof Rekowski, Radosław Stępień i inni. Ponadto chciałbym doprowadzić do współpracy z jednym lub dwoma twórcami spoza Polski, częściowo ze względu na poszukiwanie szansy na ewentualne zagraniczne prezentacje „Bogusławskiego”, a częściowo ze względu na rozwijającą artystycznie możliwość spotkania się aktorów i widzów z twórczością wyrastającą z nieco innej tradycji estetycznej i zanurzoną w odmiennej sferze językowej i kulturowej.

Działalność pozaspektaklowa

Planuję kontynuować ubogacanie najważniejszej części pracy Teatru o działania z zakresu edukacji i poszerzania dostępu do kultury.

W ramach tych działań będziemy – przy wsparciu np. funduszy z programów MKiDN – organizować zajęcia przygotowujące do pełnowartościowego uczestnictwa w kulturze, rozwijające wrażliwość estetyczną, a także inspirujące do aktywności kulturalnej, społecznej, obywatelskiej. Działania edukacyjne będą uzupełnieniem do wybranych spektakli: w formie dodatkowych warsztatów dla uczestników przedstawień (np. „Lato w teatrze”), w formie specjalnych opracowań dla pedagogów, w formie działań w mediach społecznościowych, czy też w formie fachowych pogadarek popularyzujących wiedzę o spektaklu, pogłębiających jego zrozumienie i ułatwiających rozpoznanie przesłania (mam tu na myśli kontynuację akcji „Spektakli z puentą”, czyli przedstawień, które kończą się prelekcją i dyskusją prowadzoną przez autorytet humanistyczny, np. współpracującego z Teatrem prof. Piotra Łuszczkiewicza z kaliskiej filii Uniwersytetu Adama Mickiewicza). Będziemy kontynuować działania udostępniające nasze przedstawienia m.in. osobom z dysfunkcją słuchu lub wzroku, widzom z problemami z poruszaniem się. Będą też nadal prowadzone cieszące się ogromną popularnością całoroczne warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży prowadzone przez aktorów Teatru.

W swoich przedsięwzięciach nie chcemy i nie powinniśmy wyręczać szkół lub domów kultury w ich zadaniach, lecz tworzyć zjawiska estetyczne, następnie próbować dorabiać do niej „klucze” i wyposażać w te „klucze” nauczycieli, instruktorów ośrodków kultury, ośrodków społecznych, czy też lokalnych liderów i entuzjastów sztuki – w miarę możliwości przy wsparciu aktywnych w regionie organizacji pozarządowych i innych podmiotów niepublicznych otwartych na współpracę.

Kaliskie Spotkania Teatralne – Festiwal Sztuki Aktorskiej

Kaliskie Spotkania Teatralne – Festiwal Sztuki Aktorskiej to najstarszy festiwal teatralny w Polsce, organizowany nieprzerwanie od 1961r., wydarzenie o wyrobionej marce, stałej widowni i bogatej tradycji. Od 1985 roku KST ma unikatową formułę: to jedyna impreza teatralna poświęcona tylko i wyłącznie sztuce aktorskiej. Kolejne edycje nawiązują do wielkiej tradycji polskiego teatru publicznego (związanej zwłaszcza z istnieniem stałych zespołów aktorskich), przy jednoczesnym otwarciu na nowe formy aktorstwa i nowe podmioty działające w dziedzinie teatru. Misję Festiwalu widzę jako próbę krytycznego ukazywania współczesnego kanonu estetycznego sztuki aktorskiej i teatralnej, refleksję nad kondycją teatru, wspieranie najwartościowszych zjawisk i trendów oraz budowanie świadomej publiczności poprzez prezentacje wybitnych dzieł artystycznych i tworzenie platformy do dyskursu o otaczającej rzeczywistości.

Planuję kontynuować drogę polegającą na utrzymaniu swoiście monograficznego charakteru Spotkań i kultywowanie ponad półwiecznej tradycji, skoncentrowanej na prezentowaniu publiczności i jurorom najlepszych profesjonalnych kreacji aktorskich powstałych na polskich scenach dramatycznych przede wszystkim w roku poprzedzającym daną edycję Festiwalu. W mojej koncepcji KST poszanowanie tradycji należy postrzegać jako spotkanie tradycji z osiągnięciami sztuki współczesnej i wspólne odniesienie do rzeczywistości i kształtujących ją wartości. Trzeba zauważyć, że wybitne role powstają dziś w spektaklach tworzonych nie tylko na deskach teatrów publicznych (repertuarowych, ze stałym zespołem, dotowanych, regularnie prezentujących przedstawienia), ale również w spektaklach powstałych w innego rodzaju podmiotach (teatry prywatne, fundacje, szkoły teatralne, tzw. teatry off-owe etc.). KST będzie gościł artystów tworzących wg najróżniejszych technik i tradycji aktorskich. Celem KST – poprzez zderzenie różnych estetyk i stylów, różnego myślenia o sztuce – pozostanie wywołanie pytań o kanon estetyczny dzisiejszego teatru, dzisiejszej gry aktorskiej. Decyzje jury oraz promocja wyników Festiwalu mają być próbą wskazania tegoż kanonu.

Dobór repertuaru KST wg powyższej koncepcji można w praktyce uznać za tożsamy z zaprezentowaniem w Kaliszu najwybitniejszych polskich spektakli, summy sezonu artystycznego, za rodzaj showcase'u polskiej sztuki dramatycznej. Jeśli okoliczności pozwolą, chciałbym aby Festiwal mógł regularnie gościć wybranych przedstawicieli międzynarodowych festiwali teatralnych z naszej części Europy.

Chcę, aby KST pozostały niezwykle istotnym elementem konstytucji Teatru. Szansą na nadzwyczajną promocję, podkreślenie miejsca sceny nad Prosną na kulturalnej mapie Polski, jak również świętem dla widzów – także dla tych, którzy „od święta” stykają się ze sztuką teatralną. Ogólnopolski charakter imprezy to duży potencjał promocyjnym i marketingowy dla Teatru, miasta Kalisza oraz regionu południowej Wielkopolski.

Założenia organizacyjne

Zarządzanie teatrem repertuarowym w obliczu dynamiki zmian technologicznych oraz niesionych przez otaczającą rzeczywistość wyzwań wymaga nieustannego doskonalenia organizacyjnego, szukania optymalizacji procesów decyzyjnych, łączenia podlegających modulacjom artystycznych aspektów działalności instytucji z kwestiami ekonomicznymi. Za niezbędne uważam dalsze kroczenie drogą nieustającej aktualizacji programu merytorycznego oraz ciągłej ewolucji organizacyjnej, pozwalającej na optymalizację funkcjonalności i efektywności pracy Teatru. Planuję ulepszać wdrożone procedury działań, komunikację pomiędzy komórkami organizacyjnymi, kształtować świadomość wspólnoty organizacyjnej i wzajemnej odpowiedzialności, stymulować podnoszenie jakości kadry Teatru.

W procesach zarządzania chciałbym optymalizować działanie obowiązujących procedur, nadać im większą płynność i poszukiwać możliwości poprawienia skuteczności funkcjonalnej – w myśl zasady, że lepsze panowanie nad mechanizmem instytucji powinno zwiększać szanse na osiągnięcie ambitniejszych celów.

Wyzwaniem stojącym przed instytucją jest konieczność unowocześnienia sprzętu scenicznego i troska o materialne zasoby. Jest to szczególnie ważne w obliczu organizacji Festiwalu, jak również z uwagi na gigantyczny postęp technologii teatralnej – oraz ograniczenia architektoniczne budynków Teatru. W ramach środków pozyskanych z MKiDN oraz z wypracowanych środków własnych zamierzam w pierwszej kolejności modernizować Dużą Scenę, począwszy od sprzętu akustycznego (realizacja w toku 2020 roku), poprzez sprzęt multimedialny i oświetleniowy. Osobnym zagadnieniem, także dość pilnym, jest modernizacja widowni Dużej Sceny. Używane obecnie fotele są już wyeksploatowane, komfort i wygląd wielu z nich zaczyna być dyskusyjny. W ramach modernizacji chciałbym nieco powiększyć liczbę foteli (co będzie miało wpływ na ekonomikę grania spektakli) oraz poprawić jej wyprofilowanie, co z kolei powinno się przełożyć nie tylko na wygodę widzów, ale także rozszerzyć możliwości artystyczne Sceny.

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego ma stosunkowo niewielki zespół artystyczny o strukturze i liczebności w pewnym stopniu ograniczającej możliwości repertuarowe, ale z drugiej strony dającej możliwości długofalowej, dogłębnej pracy twórczej. Chciałbym pozostać przy modelu takiego ukształtowania składu personalnego i przekroju wiekowego zespołu, aby był on prawie samowystarczalny artystycznie. W ostatnich trzech sezonach praktycznie wszystkie premiery obyły się bez aktorów gościnnych (z wyjątkiem byłych członków zespołu obecnie będących formalnie emerytami) i tej drogi chciałbym się trzymać w kolejnych pięciu sezonach, ewentualnie w wyjątkowych sytuacjach wspomagając się pomocą z zewnątrz. W ten sposób chciałbym budować ekipę, dla której kaliska scena będzie pewną pieczęcią, znakiem jakości dającym poczucie wartości, docenianym w środowisku teatralnym.

Pomimo bardzo wysokiej frekwencji permanentnym i istotnym wyzwaniem organizacyjnym jest zabieganie o przychylność widzów, najważniejszych partnerów instytucji artystycznej, kształtowanie ich gustów, rozbudzanie potrzeby obcowania ze sztuką teatralną. Implantowanie nowoczesnych metod z zakresu „audience development” musi uwzględniać specyficzny charakter miasta i w znacznej mierze personalną sieć działań o charakterze marketingowym. Generalnie jest to jednak dziedzina, w której cały czas musimy dbać o rozwój i postęp w kontaktach z widzami, jak również czynić starania prowadzące do wzrostu kompetencji kulturalnych odbiorców, co najmniej tak samo istotnego, jak budowanie wysokiego pułapu liczby sprzedanych biletów.

W sferze promocji i budowania wizerunku instytucji zamierzam kontynuować zrównoważone, holistyczne działania PR-owskie, stopniowo prowadzące do budowania homogenicznej, ale dynamicznej marki Teatru. W minionym roku wdrożyliśmy większą część podstawowego pakietu identyfikacji graficznej – w kolejnych sezonach planuję kontynuację tych czynności, przede wszystkim budowę nowej, przyjaznej odbiorcom strony internetowej.

Źródła finansowania

Podstawowym źródłem finansowania działalności Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego pozostanie dotacja podstawowa Organizatora komplementowana ewentualnymi dotacjami celowymi na określone zadania, a także wpływami własnymi: ze sprzedaży biletów oraz innych usług (działalność gospodarcza instytucji – np. wynajem pomieszczeń).

Realizacja działalności merytorycznej oraz przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym będzie wspierana poszukiwaniem ewentualnych dodatkowych środków finansowych pochodzących spoza budżetu Samorządu Województwa Wielkopolskiego – i wykorzystywaniem zdobytych funduszy do rozszerzania oferty artystycznej oraz do ulepszania infrastruktury. Planowane jest przede wszystkim szukanie środków finansowych w programach ogłaszanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa

Narodowego, Instytut Teatralny w Warszawie, programy operacyjne, fundusze międzynarodowe oraz próby tworzenia wokół określonych wydarzeń/premier wsparcia biznesowo-sponsorskiego.

Niniejszy plan powinien stanowić solidną podstawę dla satysfakcjonującego funkcjonowania Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu, tworzyć fundament prestiżowej, ale egalitarnie dostępnej placówki kulturalnej: teatru o ważnej programowo funkcji społecznej, skupiającego regionalną inteligencję, teatru poruszającego tematy i problemy żywe na widowni, teatru służącego swoim odbiorcom.

• • •

KORONOWIRUS

Zrąb niniejszym przedstawionego programu powstał przed realnym pojawieniem się zjawiska o skali, z jaką większość ze współczesnych nie miała okazji się zetknąć. Zamknięcie teatrów w zasadzie na całym świecie, do odwołania, jest precedensem, który nigdy wcześniej nie miał miejsca w historii. Nie sposób dziś powiedzieć, jakie będą skutki tego wydarzenia, ale na pewno przed Teatrem będą stały nieznane wyzwania i konieczna będzie korekta planów, oby jak najdelikatniejsza. Wierzę jednak, że sztuka teatru zawsze ludziom towarzyszyła, zawsze była niezbędna, nawet jeśli przybierała zupełnie inne formy estetyczne czy organizacyjne – więc jakiegokolwiek rozmiary przybierze epidemia lub inne nieprzewidziane wydarzenia, teatr i aktorzy powrócą do swoich widzów.

Sezon artystyczny 2020/2021

Plan sezonu artystycznego 2020/2021 przygotowany przed pojawieniem się epidemii (powstały przy założeniu realizacji całego planu premier w sezonie 2019/20):

- Michał Chłudziński, Łukasz Czuj *Wylała znów Proсна* (tytuł roboczy), prapremiera spektaklu muzycznego, reżyseria Łukasz Czuj, muzyka i aranżacje Marcin Partyka, choreografia Paulina Andrzejewska-Damińska; Duża Scena, jesień 2020 r.;
- Martin McDonagh *Czaszka z Connemara*, reż. Judyta Berłowska; Scena Kameralna, jesień 2020 r.;
- Antoni Czechow *Trzy siostry*, reż. Bartosz Zaczykiewicz; Duża Scena, zima 2021 r.;
- Marta Guśniowska *Karmelek*, spektakl dla najmłodszych widzów; Malarnia, zima 2021 r.;
- Henryk Ibsena *Budowniczy Solness*, reż. Szymona Kaczmarek;
- premiera spektaklu w reż. Anny Wieczur-Bluszcz (pozycja wciąż w rozmowach).

Bartosz Zaczykiewicz

Kalisz, 27 marca 2020 r.